

Warszawa, dnia 26 września 2018 r.

RZĄDOWE CENTRUM LEGISLACJI
DEPARTAMENT PRAWNY I POSTĘPOWAŃ PRZED
TRYBUNAŁEM KONSTITUCYJNYM

RCL.DPPTK.590.14/2018

INFORMACJA O WYROKU
TRYBUNAŁU KONSTITUCYJNEGO
Z DNIA 17 LIPCA 2018 R. O SYGN. AKT K 9/17¹⁾

I. Problem prawny

Zaskarżono przepisy ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1254, z późn. zm.), ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, z późn. zm.), ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, z późn. zm.), ustawy z dnia 25 lipca 2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1066, z późn. zm.) i ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2016 r. poz. 718, z późn. zm.) rozumianych w ten sposób, że gdy dana materia jest jednocześnie regulowana na poziomie konstytucyjnym i ustawowym, umożliwiają – odpowiednio – Sądowi Najwyższemu lub Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu, orzekającym w procedurze podejmowania uchwał wyjaśniających zagadnienia prawne, dokonywanie wykładni pojęć konstytucyjnych na podstawie znaczenia pojęć zawartych w aktach rangi ustawy zwykłej.

Przedmiotem kontroli uczyniono również art. 17 § 1 ustawy – Kodeks postępowania karnego, art. 5 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2016 r. poz. 1713, z późn. zm.) i art. 15 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 2017 r. poz. 665, z późn. zm.) – w zakresie, w jakim nie przewidują aktu łaski jako negatywnej przesłanki powodującej niedopuszczalność prowadzenia – odpowiednio – postępowania karnego, postępowania w sprawach o wykroczenia lub postępowania karnego wykonawczego.

---

¹⁾ Sentencja została ogłoszona dnia 19 lipca 2018 r. w Dz. U. poz. 1387.

II. Wzorce kontroli

Art. 8 oraz art. 7 w związku z art. 2 Konstytucji oraz art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji.

III. Treść orzeczenia

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że: art. 17 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, art. 5 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia oraz art. 15 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy w zakresie, w jakim nie czynią aktu abolicji indywidualnej negatywną przesłanką prowadzenia – odpowiednio – postępowania karnego, postępowania w sprawach o wykroczenia albo postępowania karnego wykonawczego, **są niezgodne** z art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji. Natomiast w zakresie zarzutu dotyczącego przepisów umożliwiających Sądowi Najwyższemu lub Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu, orzekającym w procedurze podejmowania uchwał wyjaśniających zagadnienia prawne, dokonywanie wykładni pojęć konstytucyjnych na podstawie znaczenia pojęć zawartych w aktach rangi ustawy zwykłej Trybunał umorzył postępowanie.

W ocenie Trybunału za orzeczeniem o niekonstytucyjności kontrolowanych merytorycznie przepisów przemawia to, że ustrojodawca wyraźnie nie zastrzegł w art. 139 zdanie pierwsze Konstytucji niedopuszczalności abolicji indywidualnej. Trybunał stwierdził bowiem, że historia instytucji prawa łaski w polskim systemie prawnym wskazuje, iż abolicja indywidualna była wyłączona spod uprawnień organu dysponującego prawem łaski, tylko jeżeli odpowiednie zastrzeżenie *expressis verbis* znalazło się w przepisach ustawy zasadniczej. Ponadto za argument przeciwko wąskiej interpretacji konstytucyjnego pojęcia prawa łaski (nieuwzględniającego abolicji indywidualnej) uznano brzmienie przepisów niektórych konstytucji państw europejskich (Wielkie Księstwo Luksemburga, Republika Łotewska), ograniczających literalnie możliwość stosowania prawa łaski do osób skazanych wyrokiem sądowym. W uzasadnieniu Trybunał stwierdził również, że „wykładnia językowa konstytucyjnego pojęcia «prawa łaski» nie może przesądzać o jego znaczeniu” i konieczne jest uwzględnienie rozwoju omawianej instytucji. W następnej kolejności zauważył, że „[z] historycznego punktu widzenia, pojęcie prawa łaski ma więc charakter generalny i obejmuje wszelkie postacie łagodzenia odpowiedzialności karnej”. Wywiódł z tego, że „[...]

jeśli konstytucja czegoś nie rozróżnia, czy też nie wprowadza różnorodnych ograniczeń, nie do Trybunału Konstytucyjnego należy ich dostrzeganie, czy też wprowadzanie (*lege constitutionale nan distigunte nec nostrum est distinguere*). Za relewantnego dla wykładni pojęcia prawa łaski na gruncie Konstytucji rozróżnienia nie uznano w szczególności art. 139 zdanie drugie Konstytucji, zgodnie z którym prawa łaski nie stosuje się do osób skazanych przez Trybunał Stanu. Trybunał Konstytucyjny przyjął bowiem, że mocą tego przepisu ustrojodawca nie ograniczył zakresu przedmiotowego prawa łaski „wobec innych osób niż w tym postanowieniu wymienione”. Zauważył także, że Konstytucja posługuje się pojęciem prawa łaski, które jest pojemniejsze znaczeniowo od pojęcia ułaskawienia odnoszącego się jedynie do osób prawomocnie skazanych.

Ponadto Trybunał stwierdził, że „akt abolicji indywidualnej nie narusza zasady trójpodziału władz ani nie stanowi nieuzasadnionego wkroczenia w sferę zastrzeżoną dla władzy sądowniczej”. Uzasadnił to tym, że w Austrii, Stanach Zjednoczonych Ameryki oraz Szwecji „[...] abolicja indywidualna jest uważana za instytucję w pełni mieszczącą się w systemie prawnym demokratycznego państwa prawa i spełniającą w nim ważką i użyteczną rolę, służąc wzajemnemu równoważeniu się i kontroli poszczególnych władz”. Dodatkowo Trybunał uznał, że abolicja indywidualna jako kompetencja Prezydenta nie jest także sprzeczna z art. 175 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują sądy. Na poparcie tego stanowiska zauważył, że z kompetencji do wymierzania sprawiedliwości nie wynika, iż „[...] w każdym wypadku sprawa musi zakończyć się prawomocnym wyrokiem”. Odnosząc się natomiast do argumentów podnoszonych w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 31 maja 2017 r. (sygn. I KZP 4/17) dotyczących sprzeczności abolicji indywidualnej z przepisami Konstytucji, m.in. zasadą domniemania niewinności (art. 42 ust. 3 Konstytucji), prawem do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz zasadą trójpodziału władzy (art. 10 Konstytucji) stwierdził, że „jeśli nawet postanowienia Konstytucji rzeczywiście są z sobą sprzeczne (choć w opinii Trybunału Konstytucyjnego nie są), to dzieje się tak z woli racjonalnego ustrojodawcy i pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego”. Ponadto Trybunał przyjął, że „wymaganie skazania prawomocnym orzeczeniem jako przesłanki ułaskawienia może być w pewnych przypadkach rażąco krzywdzące dla osoby ubiegającej się o ułaskawienie, a w konsekwencji wypaczać funkcje prawa łaski”.

W uzasadnieniu orzeczenia Trybunał zaznaczył również, że „[...] prawo łaski nie jest absolutne i podlega pewnym ograniczeniom”. Ograniczenia te wynikają z przesłanki

podmiotowej i przedmiotowej. Trybunał podkreślił także, że Prezydent nie może „[...] skorzystać z prawa łaski «na przyszłość», przyznając określonej osobie swoisty immunitet od odpowiedzialności karnej”.

IV. Wskazówki dla prawodawcy

Trybunał nie zawarł wskazówek dla prawodawcy dotyczących konieczności wykonania przedmiotowego wyroku.

Piotr Ołdak
Wicedyrektor
Departamentu Prawnego i Postępowań przed
Trybunałem Konstytucyjnym
w Rządowym Centrum Legislacji

/-podpisano bezpiecznym podpisem elektronicznym
weryfikowanym przy pomocy ważnego
kwalifikowanego certyfikatu/